

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-311-8-7>

**NATURALISM AND NATURALISTIC FEATURES
IN THE PROSE WORKS OF UKRAINIAN WRITERS
OF THE END OF THE 19TH CENTURY**

**НАТУРАЛІЗМ ТА НАТУРАЛІСТИЧНІ ОЗНАКИ В ПРОЗОВИХ
ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ КІНЦЯ ХІХ СТ.**

Kolesnyk A. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Department of Languages
and Literatures
Basel University
Basel, Switzerland*

Колесник А. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
кафедра мов і літератур
Базельський університет
м. Базель, Швейцарія*

Літературний стиль натуралізм виник у Франції у другій половині ХІХ століття під впливом стрімкого індустріального та наукового розвитку суспільства. Його засновником вважають французького письменника Еміля Золя, який у своєму творі під назвою «Експериментальний роман» запропонував теоретичне підґрунтя цього напрямку. Згодом натуралізм набув розвитку і в інших країнах, таких як Німеччина, Польща, Америка, частково – Англія, Росія.

В українській літературі натуралізм первинно виник у творчості Івана Франка, який зацікавився цим напрямком і використовував його засоби для чіткого передавання дійсних фактів про життя тогочасного суспільства та про навколишнє середовище. Про творчість Івана Франка ми маємо велику кількість наукових праць, але про натуралізм у його творах – лише деякі дослідження [1; 2], в яких натуралізм розглядається як частина цілого доробку або в контексті усїєї творчості Івана Франка [3; 4].

Літературознавці схиляються до думки, що в українській літературі натуралізму як стильового напрямку не було [5]. Водночас для того, щоб погодитись з цією думкою – необхідно провести літературний аналіз наявних художніх творів саме в контексті натуралізму. До того ж, при здійсненні такого аналізу не варто забувати, що, по-перше, не всі письменники залишили по собі публіцистичні праці, в яких викладені їхні думки стосовно цього напрямку (такі праці в достатньому

обсязі залишив лише Іван Франко), по-друге, не кожний письменник наважувався називати себе натуралістом. Адже натуралізм висував певні вимоги до письменника, яких він повинен був дотримуватися у своїх творах, до того ж – тривалий час. І по-третє, широкого розвитку у той час набуло використання “стильової тенденції” натуралізму, тобто – творчого методу на підставі цього ж стилю. Але розмежувати де саме був метод, а де – стиль доволі складно, адже у творчості більшості українських письменників знаходимо прийоми і засоби натуралізму, які можна розглядати як звернення до стилю. Зокрема, проведений нами аналіз художніх творів, розміщених у збірці новел “Українська новелістика кінця XIX – початку XX століття: Оповідання. Новели. Фрагментарні форми (ескізи, етюди, нариси, образки, поезії в прозі)”, виданої у Києві у 1989 році [6], дозволив виявити натуралістичні ознаки у творах ряду письменників, зокрема Стефана Коваліва, Тимотея Бордуляка, Наталі Кобринської, Модеста Левицького, Любові Яновської, Костянтина Сроковського та інших. Їхні твори мають спільні натуралістичні ознаки: об’єктивність зображення подій з найменшою присутністю автора; документальність подій, їх відтворення як у протоколи; зображення фізіологічних чинників і їхній вплив на життя людини у поєднанні зі впливом оточуючого середовища; фотографічна точність зображення подій у результаті їх глибокого наукового вивчення автором тощо.

Отож, проведений нами аналіз перелічених творів українських письменників дозволив зробити висновок про те, що натуралізм в українській літературі кінця XIX століття існував і розвивався ще й впродовж початку XX століття. Подальші дослідження натуралістичного стильового напрямку в українській літературі виступають необхідними для конкретизація його значення в європейському літературному процесі.

Література:

1. Голод Р. Іван Франко та літературні напрями кінця XIX – початку XX століття : монографія. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2005. 288 с.
2. Венгринович Н. Р. Зооморфна образність у натуралістичній прозі Івана Франка та Френка Норріса. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 2017. Одеса. № 27. Том 1. С. 112–115.
3. Гундорова Т. Франко не Каменяр. Франко і Каменяр. Київ : Критика. 2006. С. 352.

4. Ткачук М. П. Жанрова структура прози Івана Франка (бориславський цикл та романи з життя інтелігенції). Тернопіль, 2003. 384 с.

5. Літературознавча енциклопедія. У двох томах. Том 2. Укладач Ковалів Ю. І. Київ : Видавничий центр Академія, 2007. С. 103.

6. Українська новелістика кінця ХІХ – початку ХХ століття: Оповідання. Новели. Фрагментарні форми (ескізи, етюди, нариси, образки, поезії в прозі) / упоряд. і прим. Є. К. Нахлік. Київ : Наук. думка, 1989. 688 с.